

ex his propagines immensas (radios esse indices) vndique spargit, & ad modificandam aspiratione sua vitali, rerum corporis vniuersitatem, quaquaersum fundit.

Dialogus octauus, ex quo habetur collatio naturæ stellarum cœli, cum humani corporis humoribus.

VRANIA.

NACTA occasionem, Aesculapi, qua per tuam clementiam tecum hodie liberè colloquar, vrgerè, instare, & multa proponere non cessabo, donec factum mihi satis intellexero, ad perfectam cognitionem harmoniæ cœli & hominis. Dic itaque per istud tuum caluitium (quanquam in Epidaurò comatus coleris) quid sibi vult, quòd saturninæ frigiditatis & ariditatis obstinatâ peruicaciam coercet, obtundit, ac tepescit hospitatoris Iouis temperata caliditas & humiditas? adeo, vt cum illius frigidò, pugnet huius calidum, & cum sicco, humidum. Eia, quid isti rei oppones simile in humano corpore? **AESCUL.** Paucis responderem, Vrania, nisi absurditas

Saturni intèperies à téperato Ioue mitescit.

rerum quas hic tibi sum oppositurus, vocem mihi præriperet. Verumenimvero, quoniam primo hodiernæ diei colloquio, in eam rem tecum modestissime sum præfatus: tuque mihi quicquid libéret, idem ut liceret candidè condonasti: seruato ubique, quoad eius fieri poterit, tuarum, mearumque rerum decoro, in gratiam cœptæ demonstrationis, hoc colloquium & alia quotquot voles tibi cōcedere, nec graua bor, nec detrectabo. Obiicio itaque his quæ iam iam mihi proposuisti, melancholicum succum: cui veneranda antiquitas, in humano corpore, tuum Saturnum & parentem, & fautorem fecit. Huius refractariam malitiam in ariditate & frigiditate latentem, à sanguinis secundum naturam se habentis (quem etiam Iupiter suum agnoscit) miti vapore, & blandula humiditate obrundi, ac temperari nemo nescit. Quod priscos poëtas voluisse, quis negabit? dum Ionem Saturno patri testiculos (in quibus virile robur iacet) secuisse, vero verius sunt commenti? Castrat itaque Saturnum Iupiter, hoc est, ab immiti sua temperatura, ad mitiorem euocat: & à propria natura, in aliam, blandè ac placidè commutat. *VRAN.* Nullum est disciplinarum vestigium quod non attigeris Aescu-

Melancholici
succum intèperies
à tēperato san-
guine mitefcit.

uabor, nec detrectabo. Obiicio itaque his quæ iam iam mihi proposuisti, melancholicum succum: cui veneranda antiquitas, in humano corpore, tuum Saturnum & parentem, & fautorem fecit. Huius refractariam malitiam in ariditate & frigiditate latentem, à sanguinis secundum naturam se habentis (quem etiam Iupiter suum agnoscit) miti vapore, & blandula humiditate obrundi, ac temperari nemo nescit. Quod priscos poëtas voluisse, quis negabit? dum Ionem Saturno patri testiculos (in quibus virile robur iacet) secuisse, vero verius sunt commenti? Castrat itaque Saturnum Iupiter, hoc est, ab immiti sua temperatura, ad mitiorem euocat: & à propria natura, in aliam, blandè ac placidè commutat. *VRAN.* Nullum est disciplinarum vestigium quod non attigeris Aescu-

lapi: sed mirari desino, genealogia tuæ memor. Caterùm, quotusquisque est, qui non intelligat effrenes martij sideris furias, in calidum & siccum potentissimè vergentes, à frigidula simul & humidula Veneris temperatura madefieri, frænari, ac valde mitescere?

ÆSCVL. Quotusquisque est, Vrania, in rebus corporis, vel per caliginem, versatus, qui non intelligat biliosum humorē (cui præsidere fertur Mars) à pituita, Veneri suo quodam iure inauthorata, temperari, frangi, ac dilui? Quod præcos voluisse in tam frequenti Martis cum Venere furto & congressu, quis neget? *VRAN.* Quis non videt, Aesculapi, quod planeta (præcipua cælorum ornamenta) quorum potentia, teste tuo Galeno, abundè fruimur, non vno semper stant loco, nec vniiformiter mouentur? Quis nescit quod nunc alti, nunc infimi, nunc vicini, nunc disiti, modò citati, aliàs lenti, quandoque recti, & nonnunquam regradarij per Zodiacum incedunt? atque ex ea diuersitate, dubiam cum in elementis, tum rebus inferioribus (quæ ex illis constant) pugnam promouent & excitât?

ÆSC. Quis non videt Vrania, humores in humano corpore eandem diuersitatem & agitationem agnoscere? Quotusquisque est,

Martis maliciã
tèperat Venus.

Flauæ bilis maliciam temperat
dulcis pituita.

Planetarũ motus varius est ac
multiformis.

Humorum corporis motus varius est ac multiformis.

qui non animaduertit illos vno loco haudquaquam stare, nec vniuniformiter moueri? sed nunc sursum ad oculos, dentes, collum: modò deorsum, ad ischium, inguina, genu, malleolum, articulos, nunc ante, modò retrò, aliàs dextrorsum, quandoque sinistrorsum, deerrare, ferri, trudi, ac transmitti? Idque passu nunc lento, nunc celeri, aliàs recto, aliàs errabundo, pro varia humoris natura. Ex quo dubiam in rebus corporis pugnam & tragicædiam excitari, credere (nisi valde fallor) malunt omnes, quàm suo incommodo experiri.

Solis calor vitæ
de proprio spiri-
tu reb⁹ terræ im-
pertit.

V R A N. Quid illud, Aesculapi? Solis amœnissimus tepor, & sospit atores eiusdem radij, terræ, atque aquæ, necnon corporibus in illis natis & educatis, spiritum viuificum quotidie inspirant, fomentumque salutare sese illis exhibent. *AE S C V L.* Sic sanguinis tepor

Sanguinis vapor
vitam per spiri-
tus rebus corpo-
ris impertit.

& vapor mitissimus, Vrania, in iecinore, ceu nativo loco, omnium primum elaboratus, vitali spiritui, necnon animali, postea partibus omnibus in corpore natis & educatis, per proprios ductus, ceu per radios quosdam, sese fomentum salutare, & viuificum spiraculum exhibet. *V R A N.* Mirus es artifex, Aesculapi, in inueniendo, disponendo, eloquendo, & respondendo. Agè tamen, planetæ

quatuor, *Iupiter, Venus, Mars & Saturnus*, post *Solem & Lunam* (qui in coelo, ut, rex & regina habentur) magnos usus obtinent in hac inferiori rerū mundi vniuersitate cōtēpērāda. *Iupiter*, ut nutriat. Vnde *Zeus Græcis*, quasi dicas ζω, hoc est vita, nūcupatur. *Venus*, ut humidulo suo radio, terrā per medium aërem præparet, ac furtim mouēdo, quadātenus subigat. Vnde ἄφροδίτη, quasi humore et spu ma gaudens, apud Græcos nomen est adēpta. *Mars*, ut à putribus & excrementosis rebus, quæ multæ in telluris vtero latitant, ipsam terram expurget: ac de illabente suo radio, veluti scopis quibusdam, euerrat. *Saturnus*, ut eiusdē actiones internas & proprium calorem suo frigore externo intendat, atq; adstringendo, quæ ex usu sunt, retinere cogat. Quibus, simile quidnam reperis in humano corpore *Aesculapi*? *AE S C V L. Humores* quatuor naturales, *Vrania*, qui suos in humano corpore usus etiam agnoscunt. Nam sanguis, qui (ut dixi) tuum Iouem fauorē agnoscit, omnium maximè nutrit. *Pituita*, præsertim dulcis, & naturalis, *Veneri* inauthorata, corpus emollit, præparat, & ad grauantium egestionem quadantenus lubricat. *Flaua bilis*, quæ Marti mancipatur, intestina, & pe-

Cælorū plantæ quatuor magnos usus obtinent in temperanda & modifi cāda rerū terræ harmonia.

Corporū humores quatuor magnos usus obtinent in temperanda & modifi cāda rerū corporis œconomia.

ne dixerim, corpus totum ab excrementorum putredine vindicat, superfluaque humiditate expurgat, & abstergit: irritata excretionem, tam per superiora, quam inferiora. Atra bilis, seu melancholicus succus, Saturno additus, ventriculi actiones adiuvat, ut meus scripsit Galenus, ventremque intendit, & in seipsum contrahit, ad cibos exquisitè comprehendendos, & quousque plenè coquantur, retinendos. Quibus addes, quòd etiam secundum nonnullos, appetentiam mouet. *V R A N.* Tantam rerum cognitionem tibi non inuideo

Ex planetis duo sunt rebus terre amici & familiares.

Aesculapi, miror magis. Ceterum, de omnibus planetis, duos post Solem & Lunam, rerum natura amicos & familiares esse constat: Iouem nomino, ac Venerem (qui benefici à Ptolemæo rectè fuerunt nuncupati) ille, quòd nutriat, ut iam dictum est: hæc, quòd madesfaciat, & roridum spiraculum, per vniuersum terræ gremium effundat. *A E S C V L.*

Ex humoribus duo sunt rebus corporis amici & familiares.

Sic ex humoribus duo, rebus corporis familiares sunt, *Vrania*: sanguis & pituita. Ille, quòd nutriat, sicuti nunc admonui. Hæc, præsertim insipida, quòd irroret, madesfaciat, & in sanguinem naturæ amicum, à nativo calore excoqui facillimè possit. *V R A N.* Imploranda hîc mihi sunt aduersum te, omnia

omnium planetarum, omnium cœlorum, & stellarum omnium auxilia. Nam in excogitando & proponendo ferè deficio: sed interim illud occurrit. Martia stella, quam æstuantissimam & retorridam omnes nouerunt, si de idoneo signo, Soli vel insanæ Caniculæ, per cerealia tempora copulabitur: quidquid inest succi rebus terræ, nisi alicunde prospiciatur, depasci, torrefacere, incendere, ac dissipare animaduertetur. *AE S C V.* Flaua bilis, quam calidissimam & æstuantissimam omnes nouerunt, in florentis ætatis feruido corpore, per ætatem idem omnino data occasione molitur. Nam si intra uasa corporis aliis humoribus remiscebitur, & ibidem cum his incenditur (ut in synocho putri) vel sola exardebit (ut in tertiana cõtinua & causo) succi quidquid inest rebus corporis, quidquid humidi, benigniue alimenti, promptissime excoquet: & si comitem habuerit flammam, torrefaciet: atque nisi incēdio per initia mature prospiciatur, depasto omni humido, in partes solidas, propterea quòd deficit nutrimentum, uita iactura nulla uictima expianda, tandem impetum faciet: ac febrem hecticam mortis certissimam nuntiam, pro foribus sistet.

V R A N. Papæ, quàm egregie philosopharis

Martiæ stelle natura æstuantissima est & perniciosa.

Flauæ bilis natura æstuantissima est.

Planetarum radii varios colores in nube appingunt.

Corporum humores in cute varios colores appingunt.

Planetæ cælestes certos & peculiare habent colores.

Aesculapi! Sed dic amabo te: nun scapenume-
ro observaſti, quòd mense aliquo lunari, quo-
tius certi planetae fuerunt commotionum ac-
ris iudices, authores ac ſignificatores, has aut
illas nubes, ſic vel ſic, pro cuiusque planetae
natura picturatas, in aëre terram ambiente
promouerunt, & excitarunt? Quid iſti rei
proferes ſimile in humano corpore? *AE S C.*
Cuperem te, ô *Vrania*, *Ariſtophani* ſuas nu-
bes relinquere. Veruntamen ut hic, perinde
atque in reliquis, tibi faciam ſatis, de craſſio-
ri exemplo, & longius fortasſe perito, poſitio-
ni tuae, humani corporis humores opponam:
praefertim quum turgent; ut meus loquitur
Hippocrates: & ſua ad cutim veſtigia depo-
nunt. Nam hunc, vel illum colorem, pro pro-
pria cuiusque humoris natura, ad ſummam
cuticulam corpus ambiètem appingere, fidem
faciunt oculi. Quod ego familiarius tibi ſum
demonſtraturus, ubi tu vicifſim mihi oſten-
deris, quos in aëris nubibus colores tui depin-
gant planetae. *V R A N.* Mars rerum cæli
philophis, Latinis, Græcis, & Arabibus nu-
bem flauam, rutilam, aut luteam in aëre ex-
primit, & architectatur. Saturnus, liuidam,
plumbæam & ſubnigram. Iupiter, purpuream,
rubellam ac roſeam. Venus, pallidam, albi-

tantem, & argenteam. Hic Solem, Lunam,
 & Mercurium tibi excludo, quia particula-
 res colores non agnoscunt. Iam quod pollicitus
 es præsta, Aesculâpi. *Æ S C V L.* Sic bilis
 Vtraque, & sanguis, cum pituita, humores
 quatuor corporis, totidem positis à te plane-
 tis deputati, picturas sibi concolores ad cutim
 effundunt: si, ut dictum est, in corpore abun-
 dauerint: & ab imo in summum, seu à centro
 in circumferentiâ emerferint. Nam flaua bi-
 lis tuo Marti, ut millies est cantatum, addi-
 cta, luteum colorem, & flauum illi impri-
 mit: quemadmodum licet intueri in ictero, seu
 morbo regio: quem ob id nonnulli auriginem
 nuncupauerunt: adhuc in erysipelate, & aliis.
 Atra bilis, seu melancholicus succus Saturno
 mancipatus, liuidum colorem, plumbeum, &
 subnigrum excitat. Quod indicant icteri ni-
 gri, seu fœdi colores in nubilibus: cancri insu-
 per, ac anthraces. Sanguis, si secundum natu-
 ram sese habuerit, quia Iouem agnoscit, ideo
 ebulliens, vel aliter ad summam cutem effu-
 sus, purpureum colorem, rubellum, ac roseum
 illi appingit. Quod manifestant phlegmonæ
 quâ plurimæ, exanthemata, & id genus alia.
 Pituita naturalis, insipida, & aquea Veneri
 ascripta, pallidum colorem, & albicantem colo-

Humores cor-
 potis, certos &
 peculiare habent
 colores.

rat. Qualis apparet in leucophlegmaticis, hydropicis & œdemate. Sed de his satis, Vrania, vel fortasse plura, ob rei indignitatem, quam opus fuerat. His itaq; in presentiarum omis- sis, te ad alia transire & monco & hortor.

Dialogus nonus, de coaptatione stel- larum variarum, cum partibus hu- mani corporis variis.

VRANIA.

Mihi sanè iucunda sunt, & grata ad- modum colloquia tua, Aesculapi. Dispeream si vllum te respondente mihi vnquam obrepit tadium. Dies inte- gra, vix horula visa est. Itaque per charissi- mos tuos liberos Machaonem & Podalirium peto & obsecro, vt in reliquis eadem dexteritate pergas. Nam habeo quæ serìo deinceps tibi proponā. Phœbus ille natura modifcator incomparabilis (ad cuius egregium spectaculum Socratem ab exortu ad occasum vsque sæpenumero diriguisse ferunt) dum cum Cyn- thia sorore, radio & motu vniuersum terra- rum orbem quantus est, è summo cœlo quoti- die perlustrat, mortalesque omnes illustrat, ac

Duo cœlorum
lumina motu &
radio, terram il-
lustrant & exci-
tant.